

Broj XXXV / 2018

Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

PRIHVATITE SE POSLA, PROŠIRENJE DOLAZI

TEMA BROJA STR. 3–5

INTERVJU STR. 6–9

Srdan Majstorović, predsednik Upravnog odbora Centra za evropske politike

KOLUMNA STR. 10–11

Strategija proširenja – Postati članica EU je izbor

U FOKUSU STR. 12–13

Nova bezbednosna agenda – Pretnje ne poznaju granice

PREDSTAVLJAMO STR. 16–17

Pregovaračko poglavlje 14 – Transportna politika

6. februar

Objavljena nova Strategija proširenja EU

Na zasedanju Evropskog parlamenta u Strazburu predstavljena je nova Strategija proširenja EU pod nazivom „Verodostojna perspektiva proširenja i pojačano angažovanje EU na Zapadnom Balkanu“. U njoj se navodi da bi Srbija i Crna Gora, uz snažnu političku volju, sprovođenje reformi i nalaženje rešenja u prevazilaženju sporova, mogle da budu spremne za članstvo u EU do 2025. godine. Međutim, pomenuta godina se opisuje kao „veoma ambiciozna perspektiva“, a njeno ostvarenje zavisi u potpunosti od objektivnih zasluga zemalja kandidata za članstvo. [Više...](#)

7. i 8. februar

Komesar Han u poseti Beogradu

Evropski komesar za politiku susedstva i pregovore o proširenju Johannes Han se tokom dvodnevne posete Beogradu sastao s visokim državnim zvaničnicima, s kojima je razgovarao o novoj Strategiji proširenja EU. Tokom ovih sastanaka potpisana su dva finansijska sporazuma za podršku boljem upravljanju granicama i migracijama u Srbiji, a komesar Han je takođe učestvovao i na konferenciji „Strategija za Zapadni Balkan – Otvaranje puta ka pristupanju EU“. Razgovarajući s predstavnicima civilnog društva u Srbiji, on je istakao da će članstvo u EU biti zasnovano na zaslugama i naglasio značaj sprovođenja reformi za ceo proces, dodavši da Strategija nije „blanko ček“. [Više...](#)

15. i 16. februar Sastanak ministara spoljnih poslova EU i Zapadnog Balkana

Tokom neformalnog sastanka ministara spoljnih poslova EU i Zapadnog Balkana, koji je održan 15. i 16. februara u Sofiji, visoki zvaničnici su razgovarali o pitanjima bezbednosti i odbrane, kao i daljeg napretka procesa pregovora država Zapadnog Balkana sa EU. Sastanak je organizovan u okviru bugarskog predsedavanja Savetu EU, dok su domaćini sastanka bile visoka predstavica EU za spoljne poslove i politiku bezbednosti Federika Mogerini i ministarka spoljnih poslova Bugarske Ekaterina Zaharieva. [Više...](#)

25. i 26. februar Evropski zvaničnici Junker i Han u zvaničnoj poseti Srbiji

Predsednik Evropske komisije Žan Klod Junker i evropski komesar za politiku susedstva i pregovore o proširenju Johannes Han su tokom zvanične posete Beogradu razgovarali s visokim državnim zvaničnicima o evropskoj perspektivi Srbije. Predsednik EK je nakon sastanaka rekao da je Srbija prešla „impresivan deo puta“, ali da dosta toga još treba da bude urađeno, ponovivši da 2025. godina nije obećani datum ulaska već perspektiva i ohrabrenje za zemlje koje ulažu velike napore. [Više...](#)

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)

Masarikova 5/16, 11000 Beograd, Srbija

www.bos.rs

Urednici: Jelena Babić, Vladimir M. Pavlović, Vanja Dolapčev, Jelena Jorgačević

Autori: Jelena Babić, Vanja Dolapčev, Jelisaveta Jovanović, Milica Mijatović, Stefan Simić

Lektura: Marijana Milošević

Objavlivanje elektronskog biltena „Progovori o pregovorima“ podržala je Fondacija za otvoreno društvo u Srbiji. Godišnji rad BOŠ-a podržava Evropska unija u okviru programa Evropa za građane i građanke. Stavovi izneti u ovom biltenu nisu nužno stavovi Fondacije za otvoreno društvo ili Evropske unije. Beogradska otvorena škola odgovorna je isključivo za iznete informacije. Za stavove i informacije u autorskim tekstovima i intervjuima odgovorni su sami autori, odnosno intervjuisane osobe.

PRIHVATITE SE POSLA, PROŠIRENJE DOLAZI

Evropska unija mora biti spremna za prijem novih država članica. Kada je reč o procesu pristupanja, to je već posao zemalja s prostora Zapadnog Balkana. Prema sadržaju Strategije odgovornost za taj posao je na političkim elitama. Da li su one spremne i voljne da ovu istorijsku priliku pretvore u stvarnost?

Evropska komisija je 6. februara u Strazburu poslanicima u Evropskom parlamentu, a pre toga na konferenciji za novinare, predstavila dokument pod nazivom „Verodostojna perspektiva proširenja i pojačan EU angažman na Zapadnom Balkanu“, na Balkanu poznatiji pod nazivom Strategija proširenja. Strategiju su javnosti i evropskim parlamentarcima predstavili Federika Mogerini, visoka predstavnik EU za spoljnu politiku i bezbednost i Johannes Han, komesar za susedsku politiku i pregovore o proširenju.

Dan nakon predstavljanja Strategije u Strazburu, komesar Han je doleteo u Beograd. Na sastancima s visokim državnim zvaničnicima, ali i s predstavnicima civilnog društva na konferenciji „Strategija za Zapadni Balkan - Otvaranje puta ka pristupanju EU“, bliže je predstavio glavnu ideju koja stoji iza ovog dokumenta, kao i poruke iz Brisela i/ili Strazbura, podvlačeći onu koja je od septembra najbitnija: proširenje je ponovo među nama.

Poseta komesara Hana najavila je i posetu samog predsednika Evropske komisije koji se, krajem februara, otisnuo na turneju po, ledom i snegom okovanom, Zapadnom Balkanu. Turneja predsednika Junkera, kome je i ovog puta u pratnji bio komesar Han, završena je u Sofiji zajedničkim sastankom sa svim liderima zemalja Zapadnog Balkana, gde su im se pridružili visoka predstavnik Mogerini i naravno, domaćin, premijer Bojko Borisov.

Dame i gospodo, ako želimo veću stabilnost u našem susedstvu, onda moramo ponuditi i verodostojnu mogućnost proširenja Zapadnom Balkanu. Jasno je da za vreme mandata ove Komisije i Parlamenta neće biti daljeg proširenja. Nijedna zemlja kandidat nije spremna. Ali nakon toga Evropska unija imaće više nego 27 članica. Zemlje kandidati moraju kao glavni prioritet u pregovorima odrediti vladavinu prava, pravosuđe i osnovna prava.

Žan Klod Junker, Govor o stanju Unije, Strazbur, 13. septembar 2017. godine.

Susret se dogodio u Sofiji jer, kao što nam je poznato, ova balkanska država prvi put od kada je postala članica (1.1.2007) predsedava Savetu EU, a i zbog toga što je jedan od glavnih prioriteta njenog predsedavanja u ovih šest meseci upravo proširenje.

A proširenje nam je vratio, podsećanja radi, niko drugi nego predsednik Junker lično. U septembru prethodne godine, u svom Govoru o stanju Unije on je, pored brojnih pitanja i prioriteta kojima će se Komisija baviti u narednom periodu, istakao i jedan koji je dao vetar u naša jedra (jedra koja, istini za volju, tek treba da podignemo) – a to je da će Unija posebnu pažnju obratiti i na one koji joj streme.

Predsednik je tada i najavio da Evropska komisija sprema jedinstven dokument koji će obuhvatiti glavne tačke, poruke i prioritete ove politike u narednom periodu, a za kojima će uslediti i redovni Izveštaji Evropske komisije o napretku u procesu evropskih integracija za svaku od zemalja u pitanju. Ovi izveštaji su poslednji put objavljeni novembra 2016. godine.

Medijska buka

Od tog septembra kada je dokument, koji mi danas zovemo Strategijom, najavljen, pa sve do februara kada je objavljen, bili smo svedoci raznih novinskih napisa. Od Vardara do Triglava, pa i šire po Evropi, svi su imali „uvid u tekst dokumenta“ i isti predstavljali i objašnjavali javnosti.

Prvi medij, koji je imao čast da otvori salvu „informacija od poverljivih izvora“, bio je hrvatski *Jutarnji list*, a potom su usledili i ostali. Svaki od medijskih tekstova stavljao je akcent na neku od tema koja se u tom trenutku, u vremenskom rasponu od septembra do februara, njima činila bitnom kako bi se rasplamsala diskusija po uobičajeno uskomešanom Zapadnom Balkanu.

Pitanja su bila različita – bilateralni sporovi između država i vremenski okvir za njihovo rešavanje; pravno obavezujući sporazum između Beograda i Prištine; ekonomska i infrastrukturna povezanost i ono koje je najviše i najduže bilo prisutno u svim člancima koji su se ticali Strategije – vladavina prava, borba protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Takođe, pomenuti medijski napisi su vrlo jasno isticali jednu ključnu stvar koja bi trebalo da bude istinski jasan pokazatelj posla koji je pred nama i obaveze koju, u slučaju uspešno obavljenog posla, stoji pred EU.

Sećate se? Ne? Jasni vremenski okviri za svakog ko se u procesu nalazi.

I skoro sve su mediji pogodili – sva ranije pomenuta pitanja zaista i imaju svoje mesto u objavljenom dokumentu. Osim jednog.

A to je da nema jasnih vremenskih okvira.

Osim jednog – 2025, koja nam se smeši.

Visoko kao kriterijumi

Ipak, svi poznavaoци prilika i procesa na Zapadnom Balkanu s nestrpljenjem očekuju 17. april za kada je najavljeno objavljivanje Izveštaja Evropske komisije za svakog od kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU. Izveštaji će, prema najavama, u skladu s ranije utvrđenom metodologijom praćenja i izveštavanja, sadržati pregled cele godine u napretku u ispunjavanju političkih, ekonomskih kriterijuma i obaveza koje proizilaze iz članstva. One će, kako smo to i navikli, ukazati na konkretne probleme u procesu usvajanja i sprovođenja reformi predviđenih pojedinačnim pregovaračkim poglavljima, ali i reformi u ispunjavanju druga dva kriterijuma za članstvo za svakog od (potencijalnih) kandidata.

Ostaje da vidimo koliko će se „tekst i duh“ februarske Strategije preslikati u pojedinačne izveštaje, posebno kada je reč o oblastima politika koje su obuhvaćene predstavljenim inicijativama u okviru Strategije.

Kako navodi Strategija, pitanje vladavine prava, ljudskih prava i dobrog upravljanja ostaju goruća u zemljama Zapadnog Balkana. Naročita pažnja se obraća na: nezavisnost, kvalitet i efika-

<http://www.suedosteuropa.uni-graz.at/en/event/2017/conference-leaving-europes-waiting-room-overcoming-crisis-eu-enlargement-western-balkans>

snost sudskog sistema, iskorenjivanje korupcije, javne nabavke i borbu protiv organizovanog kriminala. Kada je reč o dobrom upravljanju, naglasak je na reformi javne uprave, posebno na kvalitetu uprave i praksi polaganja računa iste, transparentnosti i boljoj usluzi za građane. U poređenju s poslednjim izveštajem Evropske komisije za Srbiju (iz 2016. godine), u Strategiji se prvi put navodi potreba za ravnotežom između republičkog, regionalnog i lokalnog nivoa vlasti. Pored toga, kao i u prethodnim izveštajima Evropske komisije, napominje se značaj uloge civilnog društva i učešća istog u izradi javnih politika.

Strategija ističe i potrebu razvoja u drugim oblastima, ali su gorenavedene teme ostale osnova za odgovarajuću primenu pravila i standarda Evropske unije.

Svakome prema zaslugama

Zašto 2025. godina i otkud baš ona? Naime, u duhu dobrih očekivanja Brisel daje najbolji mogući ishod pristupanja Crne Gore i Srbije. Ipak, ova godina nije konačna odrednica za pristupanje ovih dveju zemalja Evropskoj uniji. Zašto? Zato što ceo proces ne odstupa od svog početnog načela, a to je da se pristupanje i dalje zasniva na zaslugama, tj. na urađenom poslu.

U tom pogledu Strategija nabraja i konkretne korake koje očekuje od Crne Gore i Srbije, shodno svom dosadašnjem napretku u pristupanju Evropskoj uniji. Pored koraka koji nužno slede pri kraju pristupanja, kao što su zatvaranje pregovora, potpisivanje ugovora o pristupanju i samo pristupanje, Komisija, pre svega, očekuje ispunjavanje prelaznih merila u pogledu vladavine prava² i određivanje zajedničkih pozicija Evropske unije u oblastima, kao što su poljoprivreda, koheziona politika i budžet.

U slučaju Srbije većina ovih koraka se odnosi i na uređenje odnosa s Prištinom kroz „donošenje sveobuhvatnog, pravno obavezujućeg sporazuma o normalizaciji odnosa“ između Beograda i Prištine.

¹ Zapadnim Balkanom, prim. aut.

² Pregovaračka poglavlja 23 (pravosuđe i osnovna prava) i 24 (pravda, sloboda i bezbednost)

<p align="center">Inicijativa za jačanje vladavine prava</p>	<p align="center">Inicijativa za jačanje angažmana u oblasti bezbednosti i migracija</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Detaljni akcioni planovi; • Nove savetodavne misije; • Bolja upotreba pregovaračkih okvira s Crnom Gorom i Srbijom. 	<ul style="list-style-type: none"> • Detaljni akcioni planovi; • Nove savetodavne misije; • Bolja upotreba pregovaračkih okvira s Crnom Gorom i Srbijom.
<p align="center">Inicijativa za jačanje podrške socio-ekonomskom razvoju</p>	<p align="center">Inicijativa za bolju saobraćajnu i energetska povezanost</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Proširenje Investicionog okvira za Zapadni Balkan; • Jači akcenat na zapošljavanju i socijalnoj politici; • Veća podrška razvoju socijalnog sektora, naročito obrazovanja i zdravstva; • Udvostručenje sredstava u okviru programa „Erazmus+“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nova investiciona podrška; • Instrument za povezivanje Evrope će da se koristi na efikasniji način u zemljama Zapadnog Balkana; • Proširenje Energetske unije na Zapadni Balkan.
<p align="center">Inicijativa za Digitalnu agendu za Zapadni Balkan</p>	<p align="center">Inicijativa za podršku pomirenju i dobrosusedskim odnosima</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj plana za smanjenje naknada za roming; • Podrška za razvoj širokopojasnih mreža i e-uprave, e-nabavki, e-zdravlja i digitalnih veština. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška tranzicionoj pravdi, nestalima i jačanje saradnje u oblasti obrazovanja, kulture, omladine i sporta; • Širenje područja rada Regionalne kancelarije za saradnju mladih; • Zemlje Zapadnog Balkana kao deo Evropske godine kulturnog nasleđa; • Otvaranje puta baštine EU i Zapadnog Balkana.

Jačamo zajedno

Pored toga, Strategija navodi i šest inicijativa koje treba da podrže preobražaj zemalja Zapadnog Balkana u njihovom pristupanju EU. Kroz podršku EU, očekuje se da će ove inicijative dobiti svoj puni izražaj u godinama koje slede, te da će uspeti da odgovore na izazove koje je Evropska komisija navela u Strategiji. Inicijative predstavljaju presek zajedničkih interesa Evropske unije i zemalja Zapadnog Balkana u oblastima kao što su: pravda i unutrašnji poslovi, privreda i jedinstveno tržište, energetika, saobraćaj, politika digitalizacije, socijalna politika, obrazovanje, istraživanje i inovacije, spoljna politika i bezbednost. Štaviše, Evropska komisija je izrazila želju da, po potrebi, uključi zemlje Zapadnog Balkana u rad odbora i radnih grupa koje se bave ovim pitanjima.

I ne samo to. U Aneksu Strategiji, Evropska komisija daje sebi okvirne rokove kada se predviđa pružanje konkretne podrške u radu na ovim inicijativama. Prvi rok je mart ove godine kada se očekuje sastanak predstavnika Komisije s državama članicama EU na kom bi se bliže odredili rokovi, te načini konkretne saradnje i podrške.

Igra evropskih integracija

Politika proširenja, te sama Strategija nije ništa drugo nego deo jedne veće strategije koja treba da osnaži ne samo zemlje Zapadnog Balkana već čitavu Evropsku uniju. Evropska unija mora da bude spremna za prijem novih država članica. Kada je reč o procesu pristupanja, to je već posao zemalja s prostora Zapadnog Balkana. Prema sadržaju Strategije, odgovornost za taj posao je na političkim elitama. Da li su one spremne i voljne da ovu „istorijsku priliku pretvore u stvarnost“?

Jedno je sigurno. Na ovom putu ili će država postati država članica Evropske unije ili će ostati van nje. To je „igra evropskih integracija“ u kojoj se treba potruditi da bi se došlo do dobitka.

*Jelena Babić i Vanja Dolapčev
Beogradska otvorena škola*

Srđan Majstorović

VERODOSTOJNA PONUDA EVROPSKE UNIJE

Od strane zvaničnika Srbije se veoma često može čuti da se reforme u procesu pristupanja EU sprovode zbog kvaliteta i uslova života naših građana. Imajući u vidu da je 2023. veoma blizu, vreme je da se ove očigledno korisne parole pretoče u realne politike i njihovu primenu u praksi, i na taj način dokaže da postoji iskreno razumevanja navedenih parola.

Evropska komisija je 6. februara predstavila poslanicima u Evropskom parlamentu dokument pod nazivom „Verodostojna perspektiva proširenja i pojačan EU angažman na Zapadnom Balkanu“, tzv. Strategiju proširenja za Zapadni Balkan. Konačno se može reći da imamo nešto opipljivo: najavu godine (2025) kada bi Srbija, ukoliko ispuni svoje obaveze, mogla postati članica Unije. Pitanja je mnogo – koliko je sam dokument svež i donosi li nešto zaista drugačije, koliko je realno očekivati da 2025. Srbija i Crna Gora zaista postanu deo EU, koliko toga zavisi od ovdašnjih političkih elita, koji su najveći izazovi itd.

Potrebno je da javnost dobije stručan i uravnotežen pogled na stvari. Otuda, sa Srđanom Majstorovićem, predsednikom Upravnog odbora Centra za evropske politike, razgovaramo o ovim i drugim važnim temama.

BOŠ: Deluje da je ovim dokumentom, Strategijom proširenja za Zapadni Balkan, održano obećanje predsednika Evropske komisije da je proširenje i zaista vraćeno na EU Agendu. Kako se to Vama čini?

Srđan Majstorović: Podsećam da je na samom početku svog mandata na funkciji predsednika, Ž. K. Junker izazvao dosta negativnih reakcija u regionu konstatujući nešto što je bilo očigledno, a to je da za vreme njegovog mandata neće biti širenja EU. Strategija definitivno predstavlja korak u pozitivnom smeru kada je u pitanju povratak politike proširenja na agendu EU. Nekoliko je značajnih faktora koji su uticali na ovakav razvoj dešavanja i promenu stava predsednika Evropske komisije o proširenju EU.

Prvo, Velika Britanija je 2016. odlučila da napusti članstvo u EU. Ovaj događaj je izuzetno značajan za istoriju Evrope i EU. Nakon prvobitne neverice, pojavila se potreba da EU na neki način parira ovom potezu Velike Britanije i da pokaže da još uvek poseduje privlačnost za sve one evropske države koje prihvataju i poštuju vrednosti na kojima je zasnovana.

Drugo, EU se tokom 2015–2016. suočila sa ogromnim migratornim pritiskom izbeglica i ilegalnih migranata s Bliskog istoka i iz Afrike. Države Zapadnog Balkana su odigrale važnu ulogu u regulisanju ovih migratornih pritisaka i sprečavanju ilegalnih migranata da dođu do država članica EU. Na taj način su poka-

Izvor: Centar za evropske politike

zale koliko je značajno njihovo uključivanje u razne politike EU i njihov doprinos bezbednosti Unije i njenih građana.

Treće, brojne promene u međunarodnim odnosima su uticale da se tema proširenja vrati na agendu EU. Predsednički izbori u SAD su rezultirali novim trendovima u transatlantskim odnosima; kriza u Ukrajini je pokazala koliko je ugrožena bezbednost u neposrednom susedstvu EU; Kina je sa svojom inicijativom izgradnje kopnenih i pomorskih veza u cilju pronalaženja svoje pozicije u globalnim ekonomskim i (geo)političkim odnosima zakoračila u Evropu, Turska pokušava da pronađe svoje mesto regionalne sile nakon sve izvesnijeg redefinisavanja odnosa sa EU.

Sve ove promene imale su svoje regionalne manifestacije na Zapadnom Balkanu i uticale su na percepciju značaja regiona za bezbednost EU i potrebu da se regionu pruži verodostojna perspektiva članstva u EU što ova Strategija i čini. Očigledno je da budućnost procesa integracije evropskih država neće biti celovit bez država Zapadnog Balkana. Za budućnost Evrope podjednako je važno produbiti i redefinisati odnose unutar EU, kao i istrajati u njenom širenju na Zapadni Balkan. Veoma je važno da države regiona prepoznaju ovu istorijsku priliku.

BOŠ: U jednom tekstu ste napisali da je neophodno da ova Strategija odstupi od politike po starom i da je neophodan novi pristup. Koliko smatrate da se uspelo u tome?

Srđan Majstorović: Potrebno je odati dužno poštovanje Evropskoj komisiji koja je uprkos atmosferi koja nije naklonjena proširenju EU imala snage da ponudi zaista neke novitete kada je u pitanju politika proširenja. Počevši od jezika, koji je eksplicitan i veoma direktno opisuje izazove s kojima se suočavaju države Zapadnog Balkana, poput veze različitih nivoa vlasti sa organizovanim kriminalom, sloboda medija i postojanje fenomena „zarobljene države“, što je novost u odnosu na tradicio-

nalni jezik Evropske komisije koji obično nalazimo u njihovim dokumentima.

Strategija je veoma objektivno sagledala trenutak u kojem se države Zapadnog Balkana nalaze i ponudila im verodostojnu ponudu. Verodostojnost te ponude se sastoji u činjenici da se vodećim državama kandidatima po prvi put daje vremenski okvir za pristupanje EU. To je bitna novost. To je istovremeno poziv i izazov da kandidati odgovore na isti, verodostojan način.

Novost je i poziv za uključivanje kandidata u rad različitih tela i institucija EU. Naravno, one neće imati pravo glasa, ali samo prisustvo u radu ovih tela značajno bi pomoglo kandidatima u toku njihovih priprema za članstvo. Istovremeno, gradio bi se partnerski odnos uzajamnog poverenja zasnovan na solidarnosti sadašnjih i budućih članica EU.

Evropska komisija je pozvala države članice da razmotre značajne izmene u obimu i strukturi prepristupnih fondova za kandidate od narednog višegodišnjeg budžetskog okvira EU. To ukazuje da je Evropska komisija slušala predloge koji su i ranijih godina bili upućivani od strane kandidata o potrebi da se u ranoj fazi pristupanja odobri veći iznos sredstava s obzirom na veliku razliku razvoja ovih država s prosečnim stepenom razvoja unutar EU. Ovaj je predlog prilično odvažan u trenutku kada države članice nisu naklonjene dodatnim finansijskim izdacima usled posledica ekonomske krize i smanjenja budžeta EU zbog Bregzita.

Evropska komisija je nedvosmisleno mogla i više od ponuđenog. Međutim, „oslušujući“ raspoloženje država članica u datim okolnostima, mislim da je ovo što je predstavljeno u Strategiji trenutna realnost.

BOŠ: U ovom dokumentu 2025. godina se navodi kao perspektiva za ulazak Srbije i Crne Gore u EU, država koje su najdalje odmakle u procesu pregovora o pristupanju. Da li Vam ovaj datum zvuči realistično?

Srđan Majstorović: Obaveza svih kandidata je da sprovedu temeljne reforme i da prihvate pravila i standarde koji uređuju ekonomske, društvene i političke odnose unutar EU. Važno je naglasiti da ne postoji poziv za članstvo u EU. Svaka (evropska) država koja želi da postane članica mora da podnese zahtev i da ispuni dobro poznate kriterijume za članstvo. Dakle, najveći deo odgovornosti za brzinu pristupanja bilo kojeg kandidata leži upravo na toj državi i njenom opredeljenju da bude iskrena u ispunjavanju uslova za članstvo. Naravno, ne bi bilo fer svu odgovornost prebaciti na kandidate. Trenutni odnosi unutar Unije, kao i politički stavovi država članica i eventualna bilateralna otvorena pitanja s kandidatima, svedoci smo da itekako utiču na brzinu pristupanja kandidata.

Ukoliko Srbija, ali i druge države Zapadnog Balkana, želi da iskoristi ovu priliku, ili kako je navedeno u Strategiji – „šansu generacije“ i postane članica EU 2025, morala bi da ispuni sve obaveze koje proističu iz članstva u Uniji do 2023. Koliko je to realno, zavisi isključivo od rešenosti Vlade da iskoristi i potvrdi politički i društveni konsenzus o pristupanju Srbije Evropskoj uniji. To će najbolje dokazati ukoliko značajno unapredi odnos prema tri grupe pitanja.

Prvo, napredak ka članstvu u predviđenom periodu zavisice od odnosa prema vladavini prava, borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, nezavisnosti sudstva, regulatornim i nezavisnim institucijama, slobodi izražavanja, medijima, poštovanju podele vlasti i fenomenu „zarobljene države“. Drugo, izvesno je da će dijalog s Prištinom i postizanje sveobuhvatnog sporazuma biti uslov bez čijeg ispunjavanja države članice neće želeti da okončaju pregovore o članstvu Srbije u EU. Treće, usled političkog značaja prethodnih pitanja koji nije sporan, čini se da se ponekad zaboravi suština procesa pristupanja EU. Stručnost, profesionalnost administracije i resursi, ono što se u evropskom žargonu zbirno naziva administrativnim kapacitetom, igra ključnu ulogu u određivanju dinamike usaglašavanja s pravnim i institucionalnim zahtevima članstva u EU. Ukoliko uspe da obezbedi ove kapacitete i ispuni prethodna dva pitanja, izbegne zamke vanrednih izbora koji su do sada odvlačili pažnju i uticali na dinamiku procesa, u potpunosti se posveti razvijanju pozitivnih odnosa u svom okruženju, moguće je da 2025. Srbija postane članica EU. Da li će se to zaista i desiti, uglavnom zavisi od nas.

Važno je naglasiti da ne postoji poziv za članstvo u EU. Svaka (evropska) država koja želi da postane članica mora da podnese zahtev i da ispuni dobro poznate kriterijume za članstvo.

BOŠ: Kao što smo pomenuli, Srbija i Crna Gora su, još od Govora o stanju Unije iz septembra prošle godine, istaknute kao države koje su najbliže statusu punopravnog članstva u EU. Kakvu poruku EU, u ovom slučaju, šalje drugim državama Zapadnog Balkana, koje se takođe nalaze i u procesu i obuhvaćene su ovim dokumentom?

Srđan Majstorović: Kao što sam već naveo, Evropska komisija je izdavanjem Crne Gore i Srbije, samo konstatovala ono što je očigledno. Dakle navedene dve države vode pregovore o članstvu i time su evidentno u povoljnijem položaju u odnosu na druge države u regionu. Međutim, Strategija ostavlja „otvorena vrata“ i za druge države koje su spremne da sustignu vodeći dvojac.

Upravo iz navedenog razloga Strategija pominje i Akcioni plan za podršku transformaciji Zapadnog Balkana i šest tzv. Vodećih inicijativa (vladavina prava; bezbednost i migracije; socio-ekonomski razvoj; transport i energetika; digitalna agenda; pomirenje i dobrosusedski odnosi) u okviru kojih će biti definisane posebne mere za pomoć državama Zapadnog Balkana. Dakle, izvesno je da je Strategija namenjena svim državama Zapadnog Balkana i da je, između ostalog, njena uloga da motiviše sve zemlje da se posvete neophodnim reformama kako bi što je moguće ranije dostigle vodeće zemlje kandidate.

BOŠ: Novinski navodi pre objavljivanja samog teksta Strategije govorili su o jasnim postojanju datuma koji se odnose na ispunjavanje uslova za članstvo. U objavljenom tekstu

Strategije, ovih datuma nema. Kako Vi to komentarišete? Kako to može da utiče na motivisanost država kandidata?

Srđan Majstorović: Mislim da svi oni koji insistiraju na nekim prethodnim verzijama nacrtu Strategije u kojima su pominjani neki datumi, verovatno iz najbolje namere, ne čine dobru uslugu kandidatima. Naime, jedina verodostojna verzija je ona koju je predstavila Evropska komisija. Žaliti za nečim što nije deo važećeg dokumenta je isto kao „plakati nad prosutim mlekom“. Dakle, od toga nema preterane koristi.

Sve države koje žele da dokažu svoju posvećenost pristupanju EU u ovoj strategiji će prepoznati ključne „datume“. Konkretno, na primeru naše zemlje, ukoliko Srbija želi da potpiše Sporazum o pristupanju EU 2023, kako bi postala članicom EU 2025, onda je izvesno da se sva otvorena pitanja moraju do tada u potpunosti rešiti.

Iz navedenog se nameće zaključak da svi oni koji iskreno žele da iskoriste ponuđeni scenario, moraju sami da pripreme svoje verodostojne planove kako završiti pripreme za članstvo do navedenog datuma. Ovi planovi moraju da budu proizvod širokog društvenog dijaloga i da imaju jasno definisane mere, kapacitete i sredstva za njihovo sprovođenje, jer EU će, poučena iskustvom iz prethodnih talasa širenja, posebno voditi računa o primeni dogovorenih mera i politika.

BOŠ: Strategijom su predviđeni mehanizmi koji državama članicama onemogućavaju da blokiraju pristupanje drugih država EU. Možete li da nam objasnite o čemu se tačno radi i zašto je to bitno?

Srđan Majstorović: Očigledno je da Evropska unija više nema „apetita“ da uvozi nestabilnost u svoje redove. Međusobni sporovi između država Zapadnog Balkana zato moraju biti razrešeni pre njihovog pristupanja Evropskoj uniji. Neuspešni pokušaj rešavanja pograničnog spora između Slovenije i Hrvatske je tome značajno doprineo. Nažalost, svedoci smo da se otvorena bilateralna pitanja u velikom broju slučajeva zloupotrebljavaju od pojedinih članica Evropske unije čime utiču direktno na dinamiku pristupanja kandidata.

Evropska komisija je upravo zbog toga u svoju Strategiju uvrstila obavezu da sve države kandidati pre pristupanja Evropskoj uniji moraju da razreše sve bilateralne sporove, uključujući one koji se odnose na granična pitanja. Strategija navodi da će kandidati, ukoliko ne postignu bilateralne sporazume, morati da prihvate „konačna i obavezujuća rešenja“ međunarodne arbitraže koja će biti sastavni deo njihovih sporazumima o pristupanju EU i time postati deo pravnih tekovina EU. Na ovaj način trebalo bi da se obezbedi održivo rešenje bilateralnih pitanja koja neće uticati na odnose budućih članica.

Očigledno je da Evropska unija više nema „apetita“ da uvozi nestabilnost u svoje redove. Međusobni sporovi između država Zapadnog Balkana zato moraju biti razrešeni pre njihovog pristupanja Evropskoj uniji.

BOŠ: Predviđa se i učešće partnera iz država Zapadnog Balkana na neformalnim sastancima Saveta EU. Na koji način ovo može da utiče na pregovore Srbije sa EU?

Srđan Majstorović: Čitav proces pristupanja EU, uključujući i pristupne pregovore, predstavlja proces prilagođavanja na pravila i procedure Unije. Izuzetno je pozitivno što je Evropska komisija predložila uključivanje država Zapadnog Balkana neformalnim sastancima Saveta i radnim grupama Evropske komisije. Na ovaj način predstavnici država kandidata imaju priliku da se direktno upoznaju sa atmosferom, pravilima i procedurama funkcionisanja različitih tela Evropske unije. Njihovo učešće imaće i određenu funkciju socijalizacije i prilagođavanja na kulturu dijaloga i izgradnje konsenzusa među članicama Unije.

Ukoliko države članice prihvate predlog Evropske komisije, ovo će imati veoma pozitivan uticaj na države koje vode pristupne pregovore, poput Srbije. Saradnja u okviru različitih formacija Saveta ili radnim grupama Evropske komisije omogućila bi uspostavljanje bilateralnih kontakata s kolegama iz država članica EU i pružila priliku da se predstave važna pitanja u vezi s pregovorima, da se eventualno zatraži podrška ili pojasne pregovaračke pozicije, što svakako može biti veoma korisno. Takođe, učešće u radu različitih tela EU omogućilo bi kandidatima da budu bolje upoznati s budućim pravcem kretanja različitih politika EU, što im može značajno pomoći u pripremanju pristupnim pregovorima.

BOŠ: Ove godine najavljen je Samit lidera Zapadnog Balkana u maju u Sofiji. Šta možemo da očekujemo od ovog skupa?

Srđan Majstorović: Održavanje Samita u Sofiji je pozitivan događaj sam po sebi. Ne bi trebalo podizati nerealna očekivanja, ali činjenica da se na ovakav način reafirmišu tema proširenja EU i da se predstavnici zemalja Zapadnog Balkana uključuju u proces promišljanja budućih zajedničkih koraka u vezi sa širenjem EU, predstavlja izuzetno pozitivnu poruku.

Ovaj Samit ima poseban značaj obzirom da se radi o prvom nakon punih 15 godina. Samit će biti održan neposredno pre junijskog Saveta EU na kojem će države članice imati priliku da se odrede prema Strategiji Evropske komisije. Naime, postoje države članice EU koje nisu u potpunosti saglasne s predlozima koje je Evropska komisija ponudila u Strategiji. Važno je da države Zapadnog Balkana na ovom Samitu nastupe jedinstveno sa zajedničkim ciljem da se pošalje jasna poruka o podršci Strategiji i da zatraže to isto od država članica.

BOŠ: U kontekstu samog teksta Strategije a i po Vašem mišljenju, šta je najveća prepreka članstva Srbije u EU?

Srđan Majstorović: Za državu koja je odlučna da prihvati vrednosti na kojima se zasniva EU i da zbog dobrobiti vlastitih građana postane njena članica, ne postoje prepreke koje se ne mogu prevazići. Prepreke su izazovi čije rešavanje treba da obezbedi održivi mir i stabilnost u regionu, punu vladavinu prava, ekonomski razvoj i unapredi imidž Srbije kao zemlje koja je spremna da bude konstruktivni član zajednice evropskih država.

Najveći izazovi za Srbiju će biti: normalizacija odnosa s Prištinom, obezbeđivanje uslova za punu vladavinu prava, bilateralna

pitanja s Hrvatskom, dostizanje prosečnog ekonomskog razvoja EU, kao i izgradnja kapaciteta za primenu evropskih pravila, posebno u oblastima zaštite životne sredine i klimatskih promena, regionalne politike i zajedničke poljoprivredne politike EU.

I dok će obezbeđivanje normalizacije odnosa s Prištinom i rešavanje otvorenih pitanja s Hrvatskom zavisiti od dobre volje i motivacije svih uključenih strana, rešavanje preostalih izazova zahtevaće isključivo iskrenu posvećenost Srbije da dokaže verodostojnost svoje namere da postane članica EU. Od strane zvaničnika Srbije se veoma često može čuti da se reforme u procesu pristupanja EU sprovode zbog kvaliteta i uslova života naših građana. Imajući u vidu da je 2023. veoma blizu, vreme je da se ove očigledno korisne parole pretoče u realne politike i njihovu primenu u praksi, i na taj način dokaže da postoji iskreno razumevanja navedenih parola.

Najveći izazovi za Srbiju će biti: normalizacija odnosa s Prištinom, obezbeđivanje uslova za punu vladavinu prava, bilateralna pitanja s Hrvatskom, dostizanje prosečnog ekonomskog razvoja EU, kao i izgradnja kapaciteta za primenu evropskih pravila, posebno u oblastima zaštite životne sredine i klimatskih promena, regionalne politike i zajedničke poljoprivredne politike EU.

BOŠ: I na kraju, možete li da se ukratko osvrnete na prioritete predsedavanja Savetu EU, tokom 2018. godine? Bugarska je dala snažan vetar u leđa proširenju, možemo li isto da očekujemo i od Austrije, koja predsedavanje preuzima 1. jula?

Srđan Majstorović: Predsedavanje Savetom EU članica koje imaju poseban odnos prema Zapadnom Balkanu, s obzirom na geografsku bliskost i na neposredno i ne tako daleko iskustvo s pristupnim pregovorima, imaće poseban značaj ne samo 2018. godine već i u narednih nekoliko godina.

Od januara 2018. do kraja 2020. godine, Savetom EU će navedenim redom predsedavati: Bugarska, Austrija, Rumunija, Finska, Hrvatska i Nemačka. Predsedavajuća država ima ulogu da u saradnji sa Evropskom komisijom koordinira politiku i aktivnosti EU i da bude „poštenu posrednik“ u definisanju programa rada i kalendara odlučivanja o pristupnim pregovorima s kandidatima. Kao posebno zainteresovane članice, one mogu do određene mere da utiču i na dinamiku ovih pregovora.

U narednih nekoliko godina Predsedavanja Savetu EU i Strategija Evropske komisije predstavljaju pozitivan deo šireg konteksta u okviru kojeg će se odvijati proces pristupanja Srbije i zemlje Zapadnog Balkana Evropskoj uniji. Međutim, presudan uticaj na brzinu i kvalitet procesa integracije svakako će imati sposobnost svakog kandidata da ispuni dobro poznate kriterijume za članstvo u Evropskoj uniji. U skladu sa izrekom „ništa ne uspeva tako dobro kao uspeh“, Srbija ali i druge države Zapadnog Balkana, će se najbolje preporučiti za članstvo u Evropskoj uniji ukoliko dokažu da su sposobne da iskreno i uspešno rešavaju postojeće probleme i sprovode neophodne promene. U takvim okolnostima, predsedavajući Savetu EU će imati jaču poziciju i argumente za promovisanje proširenja EU u skladu sa Strategijom 2025.

*Intervju priredila Jelisaveta Jovanović
Beogradska otvorena škola*

Strategija proširenja

POSTATI ČLANICA EU JE IZBOR

Paralelno s pomacima koje zemlje Zapadnog Balkana moraju da ostvare kako bi ispunile uslove potrebne za dobijanje članstva i Evropska unija se istovremeno mora konsolidovati.

Zemljama Zapadnog Balkana je Strategijom proširenja („Verodostojna perspektiva proširenja i pojačano angažovanje Evropske unije na Zapadnom Balkanu“) dat podsticaj za dalju posvećenost procesu evrointegracija. Iako se 2025. navodi kao godina pristupa, ona označava tek okvirni datum kada bi države mogle postati članice EU, ukoliko bi intenzivirale svoje napore i uspele da ispunе uslove u skladu s kopenhagenskim kriterijumima. Centralnu tačku Strategije predstavljaju reforme koje je neophodno sprovesti, i to u oblastima vladavine prava, nezavisnosti pravosuđa i osnovnih prava.

S obzirom da se do sada činilo da više podrške EU pruža liderima koji stabilizuju region Zapadnog Balkana nego što poklanja pažnje pogoršanju u oblasti vladavine prava, ostaje da se vidi da li će donosioci spoljnopolitičkih odluka EU zaista delovati u skladu s pomenutim tačkama.

Kako je u Strategiji istaknuto da bi države trebalo nedvosmisleno da izaberu EU, zasigurno je potrebno da spoljna politika zemalja Zapadnog Balkana i retorika političkih lidera budu usmerene u tom pravcu. Međutim, državu ne čine samo političke institucije već i njeni građani te da bi takav cilj bio ostvaren u potpunosti, podjednako je bitno obrazovanje stanovništva, naročito mladih, o vrednostima EU, toleranciji, kao i značaju društvene kohezije. Strategija je to prepoznala pa će zato sredstva za finansiranje **Erasmus+** programa biti duplirana, kao i podrška za stručna usavršavanja i treninge za nastavnike, kao i za one koji se bave predškolskom edukacijom.

Potrebno je, takođe, posvećenije raditi na građenju dobrosusedskih odnosa, pomirenju i saradnji u regionu. Strategija je jasno naznačila da u EU nema mesta zapaljivoj retorici ili veličanju ratnih zločinaca, što se može tumačiti kao upozorenje da se takvim izjavama zvaničnika mora što pre stati na kraj, čak i da su izgovorene za vreme zvaničnih poseta, komemoracija ili državnih praznika. U duhu saradnje, predlaže se uspostavljanje posebnih aranžmana i obaveza kako bi se obezbedilo da buduće članice ne mogu blokirati pristupanje drugih država kandidata iz regiona.

Izvor: European Commission

Iskušenja Evropske unije

Paralelno s pomacima koje zemlje Zapadnog Balkana moraju da ostvare kako bi ispunile uslove potrebne za dobijanje članstva, Strategija naglašava da se istovremeno i Evropska unija mora konsolidovati. EU se trenutno suočava s nizom izazova koji prete da podriju jedinstvo i evropske vrednosti. Prvi put se desilo da jedna država članica, Velika Britanija referendumom 2016. godine, odluči da napusti EU, te će veliki deo napora biti posvećen sprovođenju brzog i svim stranama prihvatljivog Bregzita. Takođe, iako neuspeo, skorašnji pokušaj otcepljenja Katalonije pokazuje da EU nije imuna na problem fragmentacije, naročito ako se zna da u katalonskom parlamentu i dalje većinu imaju političke opcije koje su pristalice nezavisnosti. Mehanizmi u okviru zajedničke spoljne i bezbednosne politike nisu ponudili rešenja za neslaganja između članica.

Čak ukoliko Srbija i Kosovo* uspeju da potpišu pravno obavezujući sporazum o normalizaciji do 2025. godine, koji je postavljen kao jedna od ključnih stvari u Strategiji za dalji napredak na putu kao EU, da li bi članice poput Španije ili Kipra, koje nisu priznale nezavisnost Kosova*, a suočavaju se s problemima separatizma, u tom periodu bile spremne da promene svoje stavove?

Istovremeno, uspon evropske desnice u Poljskoj, Češkoj, Mađarskoj, Nemačkoj, Francuskoj, Austriji i najskorije Italiji nagoveštava krizu evropskih vrednosti, koja se ogleda i u sporom rešavanju problema migrantske krize, neslaganja oko kvota zemalja za primanje novopridošlih izbeglica/migranata.

Strategija, takođe, nagoveštava da bi minimalni pokazatelj uspešnosti da je EU stabilna bio broj oblasti o kojima se odlučuje kvalifikovanom većinom u njenom Savetu. Drugim rečima, potrebno je da, ukoliko se broj oblasti u kojima se odlučuje kvalifikovanom većinom ne poveća, makar da ostane na istom nivou. Pominje se i da je važno uspostaviti efikasniji mehanizam kako bi se osiguralo preduzimanje efikasnih mera za rešavanje sistemskih pretnji ili povreda evropskih vrednosti od strane bilo koje države članice EU.

Iz svega navedenog čini se da će, zbog potrebe za jačanjem unutrašnje kohezije, EU nastaviti da podržava stabilnost u regionu Zapadnog Balkana, čime stvara i stabilnost na svojim granicama. Nakon osnaživanja i jačanja, EU konsoliduje poziciju u kojoj glasnije podržava evropske vrednosti na Zapadnom Balkanu, koje su okosnica ove Strategije.

*Milica Mijatović
Beogradska otvorena škola*

Nova bezbednosna agenda

PRETNJE NE POZNAJU GRANICE

Zapadni Balkan kao region koji želi da postane deo Evropske unije moraće da pokaže političku zrelost i da time dokaže da je spreman za ulazak u evropsku porodicu. Osnove su postavljene, potrebna je apsolutna posvećenost i mnogo političke volje svih aktera da bi Evropa postala sigurnija.

Još od Hladnog rata Evropa nije imala takve izazove kakve ima danas. U poslednjih pet godina pretnje po Evropsku uniju se samo zahuktavaju. Događaji na Bliskom istoku koji su se reflektovali na stari kontinent u vidu migrantske krize, komplikovani odnosi s članicom NATO-a ali ne i članicom EU – Turskom, ruska aneksija Krima i teroristički napadi u gradovima širom Evrope naveli su građane da se osećaju nesigurno. Pored pomenutog, prisutan je i stari problem oličen u organizovanom kriminalu. A na ove izazove nadovezao se izlazak Velike Britanije iz EU. Za nešto manje od dve godine, nagomilalo se mnogo problema za koje EU još uvek nije pronašla rešenje. Različiti stavovi evropskih lidera o tome kako rešiti situaciju ponekad su vodili do konfuzije i panike unutar institucija EU. Nije retkost čuti u javnosti da, usled svega toga, može doći i do raspada Unije.

O neophodnosti saradnje

Kako bi povratili poljuljano poverenje građana u samu EU, lideri su morali brzo i efikasno da deluju i pokušaju da pronađu nova rešenja za većinu problema. Bezbednosna agenda EU iz 2010. godine postavila je osnove, ali nije dovela do povećanja sigurnosti građana. Zbog toga je Evropska komisija u aprilu 2015. godine usvojila novu Bezbednosnu agendu za period 2015–2020, uz napomenu da će se i u budućnosti oslanjati na strateške ciljeve postavljene u prethodnoj Agendi. Nova Agenda podeljena je u nekoliko celina i u njoj se kao ključne pretnje izdvajaju terorizam, organizovani kriminal i borba protiv visokotehnološkog kriminala. Iako je po pravilu zadatak svake države članice da se stara o bezbednosti u okviru svoje teritorije, jasno je da ove pretnje ne poznaju granice i da je potreban zajednički rad svih država da bi se one uklonile. Agenda kao glavni adut za poboljšanje bezbednosne situacije vidi unapređenje postojećih instrumenata za saradnju nacionalnih policija i EU agencija. Važno je poboljšati mehanizme za sprovođenje politika kojima se sprečava teški i organizovani kriminal na nivou EU. I kao što je rečeno, borba protiv najtežeg međunarodnog kriminala mora se ostvariti kroz saradnju država članica, EU institucija, EU agencija i relevantnih trećih zemalja i organizacija u cilju preuzimanja zajedničke akcije protiv bezbednosnih pretnji. Od ogromnog značaja je i Šengenski informacioni sistem. Da bi se njime lakše upravljalo i radi njegovog sveobuhvatnijeg korišćenja, Evropska komisija planira da uvede određene novine. Takođe, radi se još i na unapređenju Evropskog informacionog sistema

krivičnih dosijea, na osnovu kojih države EU imaju mogućnost da efikasnije razmenjuju podatke.

Izvor: brusselsdiplomatic.com

Konačno, bezbednost je jedan od političkih prioriteta od početka mandata Junkerove komisije, što je potvrđeno i u Govoru o stanju Unije u septembru prošle godine. Prema poslednjem, trinaestom Izveštaju o napretku o stanju bezbednosti iz januara 2018. godine, državama članicama data je podrška u naporima da Uniju učine bezbednijom, ali se napominje da je neophodno nastaviti rad na sledećim oblastima:

1. Unapređenju bezbednosti spoljnih granica;
2. Boljoj razmeni informacija;
3. Nadgledanju i kontroli prostora u kome se potencijalni teroristi kreću;
4. Prevenciji radikalizacije.

Srbija - važna karika u lancu

Naša zemlja se u kontekstu bezbednosne politike EU posmatra u celini regiona Zapadnog Balkana koji želi da postane deo EU. Za države ovog regiona od posebne je važnosti da u procesu pristupanja EU prate smernice za razvoj evropskih standarda kojima će lakše ispuniti obaveze iz poglavlja 24 (Pravda, sloboda i bezbednost) i 31 (Spoljna, bezbednosna i odbrambena politika).

U Strategiji proširenja, koju je objavila Evropska komisija u februaru 2018. godine, od zemalja Zapadnog Balkana se očekuje da unaprede usklađenost sa odredbama u oblasti bezbednosne politike. S obzirom na to da, kako je poznato, glavna migrantska ruta prolazi kroz nekoliko država Zapadnog Balkana, tešnija saradnja sa ovim regionom očekuje se i po pitanju migracija i terorizma. Iz tog razloga EU je još 2015. godine ustanovila Inicijativu za borbu protiv terorizma na Zapadnom Balkanu koja ima za cilj da onemogući onlajn-komunikaciju terorista i njihovo finansiranje, kao i da poboljša bezbednost na državnim granicama.

Strategijom proširenja predviđeno je da se dodatno ojačaju sve inicijative u ovoj oblasti i da se partnerima s Balkana omogući da blisko učestvuju u diskusijama o bezbednosnoj politici koje se odvijaju u institucijama EU.

Evropsku uniju u budućnosti nesumnjivo očekuju razni bezbednosni izazovi. Zapadni Balkan, kao region koji želi da postane njen deo, moraće da pokaže političku zrelost i da time dokaže da je spreman za ulazak u evropsku porodicu. Osnove su postavljene, potrebna je apsolutna posvećenost i mnogo političke volje svih aktera da bi Evropa postala sigurnija.

*Stefan Simić
Beogradska otvorena škola*

UNIJA DEMOKRATSKIH PROMENA

Evropska komisija će pod mojim vođstvom biti posvećena ispunjenju posebnog partnerstva sa Evropskim parlamentom. [...] Takođe, posvećen sam unapređenju transparentnosti kada se radi o odnosima sa svim drugim zainteresovanim stranama i lobistima.

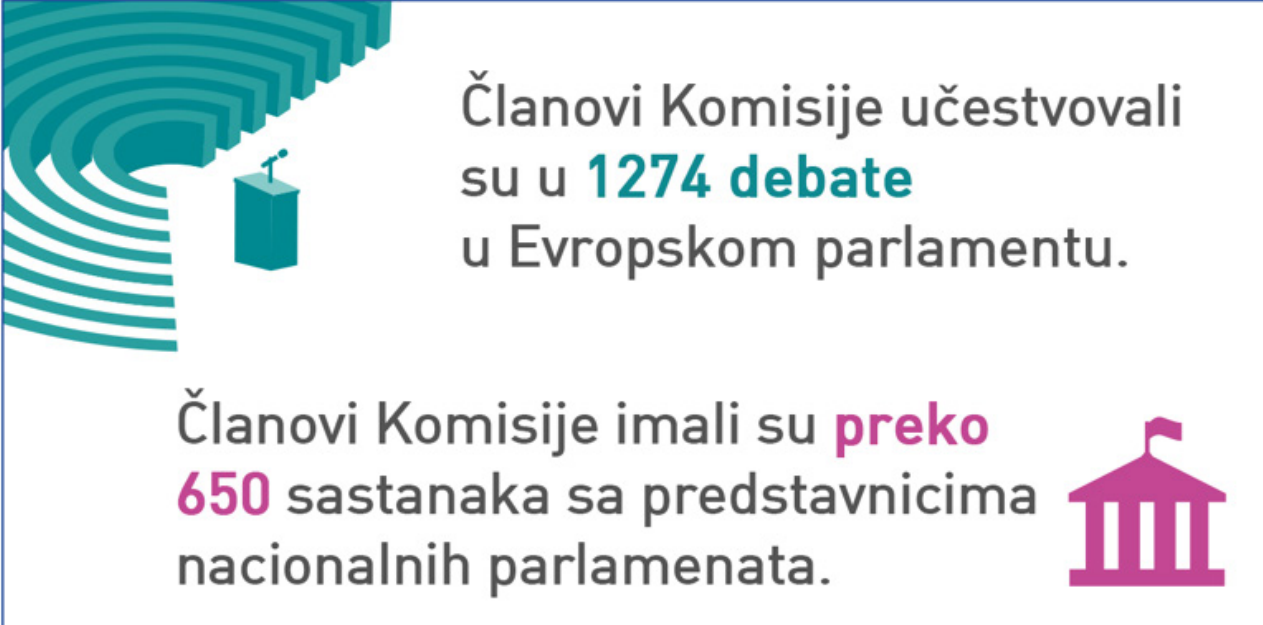
*Žan Klod Junker
Političke smernice, 15. jul 2014. godine¹*

Kada je ova Komisija počela s radom, odlučili smo da posebnu pažnju posvetimo, već dugo prisutnom, skepticizmu evropskih građana koji se tiče funkcionisanja Evropske unije, kao i da povratimo poverenje u rad naših institucija i celokupne EU.

Odlučili smo da se fokusiramo na pitanja za koje je evropsko rešenje najbolja opcija, tamo gde nacionalna i lokalna rešenja nisu dovoljno efikasna. Ovo je vodilo smanjenju broja zakonodavnih inicijativa sa 130 ključnih inicijativa godišnje, što je bio slučaj tokom mandata prethodnih komisija, na 23 inicijative u 2015. i 2016. godini, odnosno 21 u 2017. godini –

što je smanjenje za više od 80 odsto. **Naša želja je da premostimo jaz između onoga što EU može da ostvari i onoga što građani očekuju.**

Budući da je Evropska unija u prošlosti često bila viđena kao „preterano birokratska“, mi smo pokazali **političko liderstvo** i preuzeli odgovornost za to kako Komisija sprovođi osetljive odluke u oblastima zaštite potrošača, zdravlja i zaštite životne sredine. Priznali smo da je u prošlosti proces bio suviše tehnokratski i preuzeli smo korake kako bismo ga promenili. Od početka mandata ove Komisije, o osetljivim odlukama u vezi s **glifosatima i endokrinim poremećajima** raspravljali smo na političkom, a ne na tehničkom nivou, jer smo prepoznali visok nivo interesovanja za ova važna pitanja u oblasti javnog zdravlja. Takođe, Komisija je predložila **reformu sistema komitologije** kako bi se sve države članice obavezale da preuzmu odgovornost i usvoje političke stavove o teškim i osetljivim pitanjima, imajući u vidu da im trenutno stanje omogućava da se uzdrže i tako prebace odgovornost s nacionalnih vlasti na Komisiju.

Članovi Komisije učestvovali su u **1274 debate** u Evropskom parlamentu.

Članovi Komisije imali su **preko 650** sastanaka sa predstavnicima nacionalnih parlamenata.

¹ Od decembarskog broja Biltena, čitaoci i čitateljke su imali prilike da dobiju detaljnije informacije o svakom od deset prioriteta predstavljenih u Govoru o Stanju unije predsednika Evropske komisije Žan Klod Junkera (Svake godine, u septembru, predsednik Evropske komisije govori pred Evropskim parlamentom o dostignućima prethodne i prioritetima za godinu koja dolazi.) Tekst koji čitate, četvrti po redu, kao i oni koji će uslediti, prevodi su iz Brošure koju je izdala Evropska komisija, a tiču se napretka u okviru deset prioriteta o kojima je Junker govorio.

Prvi potpredsednik EK Timermans je, zajedno sa Evropskim parlamentom i državama članicama, predvodio sprovođenje novog **Međuinstitucionalnog sporazuma o boljoj izradi zakonodavstva**. Prvi put je, tokom 2016. godine, Radni program Komisije bio obogaćen konsultacijama sa Evropskim parlamentom i državama članicama; tada su tri institucije potpisale prvu Zajedničku deklaraciju kako bi osigurale da donošenje zakona bude brže i efikasnije i odgovorile na brige građana i na njihova očekivanja.

Kako bismo povećali transparentnost, predložili smo proširenje obima našeg **Zajedničkog registra transparentnosti** tako da i Evropski parlament i Savet budu obuhvaćeni na isti način na koji je obuhvaćena i Komisija. Dok čekamo da i druge institucije napreduju, Komisija nastavlja da predvodi ovaj proces. Zajednički registar transparentnosti sada obuhvata **11.318 organizacija i pojedinaca**; gotovo 5.000 njih se priključilo od novembra 2014. godine, kada je Komisija pojednostavila pravila za registraciju, učinivši registraciju obaveznom kako bi se zakazali sastanci s donosiocima odluka na visokom nivou u samoj Komisiji.

I dalje smo posvećeni **Dijalogu s građanima** i održali smo **312 sastanaka u različitim gradovima u državama članicama**, na kojima su građani razgovarali s komesarima, poslanicima u Evropskom parlamentu, nacionalnim i lokalnim liderima.

Junkerova Komisija posvećena je stvaranju što većeg broja prilika za učešće u Evropskim građanskim inicijativama. Danas, komesari razmatraju svaki predlog registrovan kao Evropska

građanska inicijativa, kako bi bili sigurni da se nećemo saplesti oko zakonskih poteškoća i tako osujetiti želje građana koji hoće da se uključe u političke procese EU. Predložili smo delimično registrovanje pojedinih inicijativa koje nisu u potpunosti obuhvaćene Regulativom, što je kao posledicu imalo donošenje dve presude Suda pravde EU kojima se preinačuju odluke o odbijanju registrovanja Evropskih građanskih inicijativa od strane prethodne Komisije.

Junkerova Komisija kao svoj prioritet ističe i **poseban odnos sa Evropskim parlamentom i građanima**. Od početka mandata Junkerove Komisije, članovi Kolegijuma Komisije su učestvovali u **1.274 debata** sa Evropskim parlamentom, od čega je u **98 debata** učestvovao i njen predsednik i prvi potpredsednik.

Nacionalni parlamenti su takođe iskazali želju za konstruktivnijom ulogom u oblikovanju budućnosti Unije i Komisija ostaje posvećena unapređenju odnosa s njima. Članovi Komisije imali su preko **650 sastanaka** s predstavnicima nacionalnih parlamenata, približavajući tako Evropu nacionalnim predstavnicima građana.

Bolja regulativa podrazumeva bolje zakone i njihovo bolje sprovođenje. Junkerova Komisija je posvećena ispunjenju svojih obaveza i unapredila je sopstvene kapaciteta za njihovo sprovođenje, kako bi osigurala da države članice ispravno primenjuju pravo EU. Do kraja 2016. godine otvoreno je 1.659 postupaka protiv 28 država članica zbog povrede primene prava EU, što je u poređenju sa 1.300 na kraju 2013. godine povećanje od 20 procenata.

PREGOVARAČKO POGLAVLJE 14 – TRANSPORTNA POLITIKA

Pregovaračko poglavlje 14 obuhvata pravne propise koji se odnose na transportnu politiku i to na drumski i železnički transport, unutrašnju plovidbu, kombinovani vazdušni i pomorski transport. Pravne tekovine Evropske unije u ovoj oblasti tiču se tehničkih, društvenih i sigurnosnih standarda u pomenutim oblastima.

Cilj transportne politike Evropske unije jeste da obezbedi nesmetan protok ljudi, robe, kapitala i informacija unutar EU, putem boljeg funkcionisanja unutrašnjeg tržišta. Kako bi se ovo postiglo, EU nastoji da pravnom tekovinom u oblasti transporta obezbedi sigurnost, delotvornost, dostupnost i kvalitet transportnih usluga, kao i zaštite interesa korisnika tih usluga i zaštite životne sredine. Pravni propisi u ovoj oblasti obuhvataju čak 10% ukupne pravne tekovine EU.

Kada je reč o **drumskom** saobraćaju, EU ima cilj da promoviše efikasnu, bezbednu i održivu mobilnost, kao i da stvori povoljne uslove za unapređenje konkurentnosti, te da harmonizuje tehničke standarde u skladu sa zaštitom životne sredine.

U poslednje dve decenije EU je vrlo aktivna u restrukturiranju evropskog tržišta **železničkog saobraćaja** i njegovom promovisanju kao ekološki najefikasnijeg vida transporta. Železnički saobraćaj predstavlja bitan element prekogranične saradnje EU.

Pored železničkog i **pomorskog transporta** je od velike važnosti, s obzirom na to da se na ovaj način preveze 85 procenata dobara u okviru aktivnosti u oblasti spoljne trgovine EU. Pomorski saobraćaj, pored toga, omogućava trgovinu i komunikaciju između svih evropskih naroda, obezbeđuje snabdevanje energijom i hranom, a pomorska industrija je izuzetno važan izvor zaposlenja i prihoda za evropsku ekonomiju.

U oblasti **vazdušnog saobraćaja** EU je tokom prethodne tri decenije uspeła da stvori najveći i najuspešniji primer regionalne integracije tržišta. Kao odgovor na rastuću potražnju za uslugama vazdušnog saobraćaja, Evropska komisija je pokrenula projekat „Jedinstveno evropsko nebo“ (*Single European Sky*) koji ima za cilj stvaranje legislativnog okvira za evropsku avijaciju.

Obaveze države kandidata

Države kandidati za članstvo u EU u obavezi su da usvoje i primene sve pravne tekovine u oblasti transporta; tako je npr. u oblasti drumskog saobraćaja reč o: pravilima za pristup profesiji, minimalnim standardima za radno vreme, vreme vožnje i minimalnom trajanju perioda odmora za profesionalne vozače. Zajednička transportna politika EU omogućava održiv prevoz robe i putnika, kako unutar EU tako i na međunarodnom nivou.

Na ovaj način teži se uklanjanju ograničenja među državama što dalje doprinosi: usklađenom razvoju privrede EU, stabilnosti cena, poboljšanju udobnosti transporta putnika i životnog standarda stanovnika. EU teži integraciji različitih transportnih sektora u efektivne logističke lance u cilju optimalnog korišćenja svih sektora, te poštovanju ekoloških standarda.

Za ovu oblast je u okviru Evropske komisije zadužen Generalni direktorat za mobilnost i transport (*DG Mobility and Transport*).

Izvor: pthinktank.eu

KAKVA JE KORIST ZA SRBIJU?

Koristi za Srbiju i njene građane od primenjivanja pravnih tekovina u ovoj oblasti su višestruke:

- Povećana bezbednost saobraćaja i bolja zaštita putnika u svim vidovima saobraćaja;
- Povoljnije cene i bolji kvalitet usluga usled rasta konkurencije transportnog tržišta;
- Veća bezbednost saobraćaja na putevima i bezbednost prevoza opasnih materija u drumskom saobraćaju;
- Uvođenje digitalnih tahografa koji omogućavaju beleženje vremena vožnje i odmora vozača;
- U vazdušnom saobraćaju prevoznik je dužan da nadoknadi štetu i obezbedi hranu i smeštaj putniku ukoliko putovanje kasni ili je otkazano;
- Obaveza da se jasno istakne puna cena karte doprinosi većoj transparentnosti cena i zaštiti prava potrošača;
- Uspostavljanje rečnih informacionih servisa (RIS) u unutrašnjem vodnom saobraćaju, što omogućava lociranje i praćenje brodova, kao i davanje elektronskih saopštenja o brodarstvu.

Pregovaračka struktura

Na čelu pregovaračke grupe za Poglavlje 14 je državni sekretar u Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Zamenik predsednika, sekretar i zamenik sekretara Pregova-

račke grupe takođe se imenuju iz redova članova pomenutog ministarstva. Članovi pregovaračke grupe su predstavnici sledećih organa i organizacija: Ministarstva unutrašnjih poslova; Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja; Ministarstva rudarstva i energetike; Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; Ministarstva zaštite životne sredine; Ministarstva finansija; Ministarstva odbrane; Komisije za zaštitu konkurencije; Agencije za bezbednost saobraćaja; Direkcije za železnice; Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja; Instituta za standardizaciju Srbije; Direktorata civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije; Republičkog zavoda za statistiku; Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo; Agencije za upravljanje lukama i Ministarstva za evropske integracije.

U Nacionalnom konventu o EU trenutno ne postoji radna grupa zadužena za ovo poglavlje.

Analitički pregled zakonodavstva (skrining) otpočet je 16. decembra 2014, a završen 27. februara 2015. godine.

Izveštaj Evropske komisije za 2016. godinu

U Izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije u procesu evropskih integracija za 2016. godinu Srbija je ocenjena ocenom 3, što znači da je umereno pripremljena u oblasti transportne politike, te da je ostvarila izvestan napredak u ovoj oblasti.

Beogradska otvorena škola

Masarikova 5/16,
11000 Beograd, Srbija

T: +381 11 30 61 372
F: +381 11 36 13 112
E: eupregovori@bos.rs i cei@bos.rs
W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs
S: www.facebook.com/bos.rs
S: twitter.com/boskola

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Podržano od strane Evropske
unije u okviru programa
„Evropa za građane i građanke”

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Ukoliko želite da redovno dobijate bilten
„Progovori o pregovorima” prijavite se [OVDE](#).

Stalo nam je do Vašeg mišljenja i povratne informacije
– molimo Vas da nas kontaktirate odgovorom na mejl
eupregovori@bos.rs i pošaljete nam sugestije o tome kako
možemo da poboljšamo ovaj bilten. Takođe, ukoliko
smatrate da bilten nije relevantan za Vaš delokrug rada ili
ako niste zainteresovani da ga primete ubuduće, možete
nam to javiti odgovorom na ovu [poruku](#).

Ukoliko želite da primete informacije o specifičnim
poglavljima u okviru procesa pregovara Srbije sa EU
popunite **Upitnik**, koji se nalazi na sledećem [LINKU](#).